

دین و آزادی و **فلسوف و اندیشه** سخنرانی صادق زیباکلام، باشگاه اندیشه، ۲۲تیرماه ۸۵ : فیلسوفان چگونه و تا چه میزان در حقیقت به پیروی از آتش، یا با دیدن هیچ بحث و استدلالی در نظریه‌پردازی بر استدلالات خود دخول می‌دهند؟ آیا ملاحظه کرده‌اید که پیش فرض ها، مصادرات، اصول موضوعه و مبادی که برای فیلسوفی مسلم، صحیح، بدیهی، ضروری، حقیقی، شهودی، طبیعی، معلوم، معقول، قابل تصور، و آشکار بودن و مفاهیم برای سایر فیلسوفان هم همین طور است؟ آیا تاکنون از خود پرسش کرده‌ام چرا مصادیق این ژرف‌ترین و مبانی‌ترین مفاهیم تعیین کننده و سرنوشته‌ساز جمیع تأملات و استدلالات فیلسوفان طول تاریخ فلسفه بدین وسعت و شدت گرفتار نشتت و تفرق است؟ مصادیق آنها یعنی می‌گویم واضح است که هر آدم عاقلی این طور، این امر طبیعی است که هر انسانی، بعد حرف را می‌زیم و فیلسوف دیگری می‌گوید این معلوم یا طبیعی است که هر انسانی، آن وقت حرفش را می‌زند. یعنی فیلسوف دیگری برای او معلوم یعنی مصادیق معلوم، صحیح، حقیقی، شهودی، مسلم، این امر واضحی است که، بعد حرف خود را بلافاصله می‌گویم. یک فیلسوف دیگری همین را که بار می‌برد و می‌گوید این امر واضحی است که، بعد حرف خود را می‌گوید، یعنی با سخنان من کاملاً فرق دارد. یعنی مصادیق این وضوح، بداهت، معلوم بودن و آشکار بودن و الی آخر. . . .

سؤال این است که آیا از خود پرسش کرده‌ام چرا مصادیق این ژرف‌ترین و مبانی‌ترین مفاهیم تعیین کننده و سرنوشته‌ساز جمیع تأملات و استدلالات فیلسوفان طول تاریخ فلسفه بدین وسعت و شدت گرفتار نشتت و تفرق است؟ و آیا با این اوصاف می‌توان نتیجه گرفت که این ژرف‌ترین و مبانی‌ترین مفاهیم همه نظریه‌پردازی‌های فلسفی طول تاریخ معنا و مدلول مشخص و معنی‌نا دارند، و فیلسوفان بسته به تعلقات خفی و جلی کثیر و ذوابعاد خود آنها را باردار از مرادات و مقاصد و اهداف خود می‌کنند؟ آیا باید نتیجه بگیریم که این مفاهیم مثلاً به‌طور مطلق (شاره به مثل افلاطون است که مثلاً ما مثل معرفت دانش، مثل عدل، مثل زیبایی، مثل صداقت، مثل شجاعت داریم و در یک جایی هستند اما ما در غار هستیم. یعنی در واقع اینجا وجود دارند، در جایی هستند، مقصود از این اشاره این است و یا باید نتیجه بگیریم که این مفاهیم فی‌المثل به‌طور مطلق واجد معنا و مدلول معین و مشخصی هستند، لیکن فیلسوفان از آن جهت که مع الاسف موجوداتی آزاد، رها، فارغ از تعلقات و ربه‌د از جمیع تمنیات نیستند به عوض فهم معنای فی نفسه و صحیح آنها بسته به تعلقات خفی و جلی کثیر و ذوابعاد خود آنها را باردار از مرادات و مقاصد و اهداف خود می‌کنند و گرفتار آن نشتت و تفرق رسوا و ناامیدکننده می‌شوند. بدیل دیگری هم وجود دارد: ا آیا می‌توان قائل شد که اولاً این مفاهیم معنای فی نفسه و صحیحی دارند؟ و ثانیاً فیلسوفان موفق به فهم معنای صحیح و فی‌نفسه آنها نائل می‌شوند؟ لیکن هنگام نظریه‌پردازی و استدلال‌ورزی گرفتار ایلینس ملمون شده تعلقات خود را با تمام جدیت و وجود در آنها فرو می‌ریزند و آن نشتت و تفرق رسوا و ناامیدکننده را ایجاد می‌کنند. بحث و تحلیل درباره معنای ذاتی او صحیح مفاهیم را در مقام دیگری مخصوصاً انجام دادم. (این کار در رساله‌ای با نام اصلاحات یعنی چه انجام شده) و دریافتن مشکل معرفت‌شناختی این سخن که فیلسوفان به فهم معنای صحیح و فی‌نفسه آنها نائل می‌شوند را به خواننده فکور و هوشمند واگذار می‌کنم. [. . .]

دین و آزادی

فلسوف و اندیشه

سخنرانی صادق زیباکلام، باشگاه اندیشه، ۲۲تیرماه ۸۵ : فیلسوفان چگونه و تا چه میزان در حقیقت به پیروی از آتش، یا با دیدن هیچ بحث و استدلالی در نظریه‌پردازی بر استدلالات خود دخول می‌دهند؟ آیا ملاحظه کرده‌اید که پیش فرض ها،

مصادرات، اصول موضوعه و مبادی که برای فیلسوفی مسلم، صحیح، بدیهی، ضروری، حقیقی، شهودی، طبیعی، معلوم، معقول، قابل تصور، و آشکار بودن و مفاهیم برای سایر فیلسوفان هم همین طور است؟ آیا تاکنون از خود پرسش کرده‌ام چرا مصادیق این ژرف‌ترین و مبانی‌ترین مفاهیم تعیین کننده و سرنوشته‌ساز جمیع تأملات و استدلالات فیلسوفان طول تاریخ فلسفه بدین وسعت و شدت گرفتار نشتت و تفرق است؟ مصادیق آنها یعنی می‌گویم واضح است که هر آدم عاقلی این طور، این امر طبیعی است که هر انسانی، بعد حرف را می‌زیم و فیلسوف دیگری می‌گوید این معلوم یا طبیعی است که هر انسانی، آن وقت حرفش را می‌زند. یعنی فیلسوف دیگری برای او معلوم یعنی مصادیق معلوم، صحیح، حقیقی، شهودی، مسلم، این امر واضحی است که، بعد حرف خود را بلافاصله می‌گویم. یک فیلسوف دیگری همین را که بار می‌برد و می‌گوید این امر واضحی است که، بعد حرف خود را می‌گوید، یعنی با سخنان من کاملاً فرق دارد. یعنی مصادیق این وضوح، بداهت، معلوم بودن و آشکار بودن و الی آخر. . . .

سؤال این است که آیا از خود پرسش کرده‌ام چرا مصادیق این ژرف‌ترین و مبانی‌ترین مفاهیم تعیین کننده و سرنوشته‌ساز جمیع تأملات و استدلالات فیلسوفان طول تاریخ فلسفه بدین وسعت و شدت گرفتار نشتت و تفرق است؟ و آیا با این اوصاف می‌توان نتیجه گرفت که این ژرف‌ترین و مبانی‌ترین مفاهیم همه نظریه‌پردازی‌های فلسفی طول تاریخ معنا و مدلول مشخص و معنی‌نا دارند، و فیلسوفان بسته به تعلقات خفی و جلی کثیر و ذوابعاد خود آنها را باردار از مرادات و مقاصد و اهداف خود می‌کنند؟ آیا باید نتیجه بگیریم که این مفاهیم مثلاً به‌طور مطلق (شاره به مثل افلاطون است که مثلاً ما مثل معرفت دانش، مثل عدل، مثل زیبایی، مثل صداقت، مثل شجاعت داریم و در یک جایی هستند اما ما در غار هستیم. یعنی در واقع اینجا وجود دارند، در جایی هستند، مقصود از این اشاره این است و یا باید نتیجه بگیریم که این مفاهیم فی‌المثل به‌طور مطلق واجد معنا و مدلول معین و مشخصی هستند، لیکن فیلسوفان از آن جهت که مع الاسف موجوداتی آزاد، رها، فارغ از تعلقات و ربه‌د از جمیع تمنیات نیستند به عوض فهم معنای فی نفسه و صحیح آنها بسته به تعلقات خفی و جلی کثیر و ذوابعاد خود آنها را باردار از مرادات و مقاصد و اهداف خود می‌کنند و گرفتار آن نشتت و تفرق رسوا و ناامیدکننده می‌شوند. بدیل دیگری هم وجود دارد: ا آیا می‌توان قائل شد که اولاً این مفاهیم معنای فی نفسه و صحیحی دارند؟ و ثانیاً فیلسوفان موفق به فهم معنای صحیح و فی‌نفسه آنها نائل می‌شوند؟ لیکن هنگام نظریه‌پردازی و استدلال‌ورزی گرفتار ایلینس ملمون شده تعلقات خود را با تمام جدیت و وجود در آنها فرو می‌ریزند و آن نشتت و تفرق رسوا و ناامیدکننده را ایجاد می‌کنند. بحث و تحلیل درباره معنای ذاتی او صحیح مفاهیم را در مقام دیگری مخصوصاً انجام دادم. (این کار در رساله‌ای با نام اصلاحات یعنی چه انجام شده) و دریافتن مشکل معرفت‌شناختی این سخن که فیلسوفان به فهم معنای صحیح و فی‌نفسه آنها نائل می‌شوند را به خواننده فکور و هوشمند واگذار می‌کنم. [. . .]

اندیشه آزادی

هولوکاست؛ واقعیت‌ها

محمدرضا نیکفرد در مقاله‌ای مفصل و طولانی که در فصلنامه مدرسه منتشر شده است و در جنبه انکار هولوکاست را با نگاهی علمی بررسی کرد. بخش کوتاهی از مقدمه این مقاله را با هم می‌خوانیم:
یکی از هدف‌های اصلی از آغاز

اعلام‌شده ایدئولوژی و سیاست عملی رژیم آلمان نازی نابودی یهودیان بوده است. به زبان فارسی نمی‌توان حتی به تعداد انگشتان یک دست کتاب‌هایی یافت که به تفصیل و با جدیت علمی این سیاست ایدئولوژیک را بررسی کرده باشند. موضوع هولوکاست تنها از زاویه بازنمایی و تفسیر عمق و ابعاد فاجعه موضوع بحثی علمی در زمینه تاریخ پژوهی است. اینکه هولوکاست چیست داده یا نداده و اگر تاریخ چه ابعادی داشته قابل مقایسه نیست با موضوع‌های که هر چه هم ناگوار باشند، باز عادی هستند: عادی از این نظر که در آنها معمولاً با دشمنی و ستیزی مواجه هستیم که نتیجه‌اش غلبه این گروه بر آن گروه است و ستمی که بر اثر چپاولگری است یا امتیازخواهی. در هولوکاست موضوع بر سر این است که یک گروه انسانی یک گروه دیگر را از دایره انسانیت کنار می‌گذارد و هدف اعلام‌شده‌اش نه چپاول این گروه و نه حتی به پردگی کشاندن تک‌تک اعضای آن بلکه نابود کردن کامل آن است. هدف نوشته زیر بازموندن این موضوع است که انکار این فاجعه و «جدیدنظر» در تاریخ به قصد عادی کردن آن به چه معناست. با این کار هم واقعیتهی انکار می‌شود که جایگاه بی‌ نظیری در تاریخ دارد و انکار آن نادیده گرفتن گسل در انسانیت است و چشم بستن بر امکان تکرار آن است و هم در افتادن با ایده‌هایی است که طرح شده‌اند تا آن فاجعه بی‌واکنش انسانی نماند. به نظر می‌رسد که متکران ایرانی بیشتر با این ایده‌ها مشکل داشته باشند.

● **هولوکاست و منابع اطلاع ازان**

هولوکاست واژه‌ای است یونانی به معنای همه‌سوزانی، قربانی کردن همگان در آتش. به عربی آن را «محرقة» می‌گویند. این عنوان گذشته به فاجعه‌ای بزرگ دارد، نه فاجعه‌ای در میان فاجعه‌های دیگر تاریخ، بلکه مصیبتی بی‌همتا، پاپیشینه اما به لحاظ وسعت و شدت و نیت برانگیزاننده آن بی‌پیشینه. این فاجعه کشتار شش میلیون یهودی به دست رژیم نژادپرست تمامیت‌گرای آلمان نازی به رهبری آدولف هیتلر است. کسان بسیار دیگری نیز کشته و یهودیان به قتل رسیدند: کمونیست‌ها و سوسیالیست‌دموکرات‌ها، کاتولیک‌ها، کولی‌ها، همجنس‌گرایان، معلولان و آدمبانی‌ها از هر آن گروه که نازی‌ها به دلیل سیاسی دشمنن یا به دلیل نژادی پستشان می‌شمردند. در مورد هولوکاست از این منابع دست اول خبر داریم: گزارش‌های نجات‌یافتگان اردوگاه‌های مرگ که نزدیک به ۵۰ هزار نفر بوده‌اند، گزارش‌های دیگر بازماندگان اردوگاه‌ها و زندان‌ها، خاطرات گریهی از سران و مقام‌های حزب و دولت نازی و سرانجام اعتراف‌های کسانی که به دلیل جنایت‌هایشان پس از شکست رژیم به زندان افتاده و دادگاهی شدند از جمله در نورنبرگ. هیچ جانبی در طول تاریخ همانند هولوکاست با دقت و ریزیبنی بررسی نشده است. هولوکاست را نه یک گروه شوریده‌سر بلکه یک دستگاه دیوانی عظیم پیش برده است، دستگاهی که همه چیز را با دقت واهی رسیده و با حوصله ثبت می‌کرده است. [. . .]

دین وبرابری

نگاه ثنوی ایرانی

موضوع ویژه آخرین شماره نشریه نامه «حزب و سیاست‌ورزی» است. رضا علی‌جانی در مقاله‌ای که به همین مناسبت نوشته، در سه بخش به بررسی علل عدم شکل‌گیری و فراگیری احزاب در ایران، علت ناپایداری احزاب و علت غیرمثمر بودن احزاب در ایران پرداخته است. بخش کوتاهی از مقاله او به شرح زیر است: اندیشه‌کهن ایرانی مشابهت‌های جدی با روشناسانه‌ها اندیشه‌هندی، که هر دو شاخه‌های مختلفی از اقوام آریایی بوده‌اند، دارد؛ سیر تفکر مذهبی و فلسفی و اخلاقی در آن دیار به سوی نوعی نگاه طیفی و ژلاتینی پیش رفته است، اما در جامعه ما به سمت نوعی نگاه ثنوی. نگاه شاخصه روانی و عاطفی خاص را در طول قرون برای ذهن و زبان و زندگی و خودآگاه و خودآگاه‌آه ایرانی به ارعغان آورده است. سیاه – سفید کردن امور در ذهن و روان، اثر خاص خود را نیز بر موضوع مورد بحث ما، یعنی مسئله تحزب، گذاشته است. در این رابطه، نگاه ثنوی به شدت در سه عرصه اثرگذار بوده است: نسبت احزاب با حاکمیت، نسبت احزاب با یکدیگر و نسبت افراد در درون هر حزب. البته این اثرگذاری سه‌گانه در افراد و احزاب رادیکال شدیدتر و پرنفوذتر و در افراد و احزاب میانه‌روتر ضعیف‌تر و کم‌رنگ‌تر بوده است. مقایسه است، همین امر در حوزه‌سیاست نیز وجود دارد. رابطه احزاب با دولت‌ها در ایران نیز بر همین نگاه ثنوی «با قدرت یا بر قدرت» استوار شده است. (البته متهم درجه اول همیشه قدرت‌ها بوده‌اند) در ارتباط با رابطه بین احزاب نیز می‌توان به مثال‌های متعددی اشاره کرد که نشان می‌دهد این رابطه به همین شکل سیاه – سفید بوده است. مرزبندی (یا کلمه قدسی در حوزه سیاست در ایران بوده و هست)، رقابت و خصومت، بسیار پرنفوذتر و جدی‌تر از گفت‌وگو، تفاهم و همسویی و عمل مشترک در حوزه‌های مورد اتحاد بوده است. همین حکایات در نوع روابط درون‌حزبی، بین افراد یا جناح‌ها و فرانسویان، وجود داشته و دارد. نگاه ثنوی، استعداد زیادی دارد که هر «فناوتی» را به «فصاد» تبدیل کند و هر اختلافی را به خصومت و کدورت؛ و این خود یک ریشه فلسفی، فکری و روانی مانع شکل‌گیری تحزب در جامعه ایرانی است که در هر دو سوی ماجرا یعنی حاکمیت و احزاب کارکرد مشابهی دارد.

■ **بی‌مدلی در فعالیت و نظم جمعی**

جامعه ایران، برخلاف جوامعی چون چین و ژاپن و بسیاری از کشورهای خاور دور که مسئله نظم و پیروزی از سلسله‌مراتب، ریشه‌ای عمیق در فرهنگ تاریخی‌شان دارد، در بسیاری مواقع از یک نوع نفرد و انیمیس اجتماعی (که دلایل گوناگونی برای آن برشمرده‌اند) رنج می‌برد. از سوی دیگر حس شعارنانه غلبه‌ای جدی بر تفکر و فرهنگ ما داشته است. شعر ایرانی سمبل فرهنگ ایرانی است. این نحوه تفکر و زیست نیز خود به نظم‌ناپذیری بیشتر دامن می‌زند. اما از سوی دیگر بقا و استمرار جامعه همواره متکی به نظم‌ها و پیوستگی‌های آشکار و پنهان، اما پایدار است. نگرش اجمالی از این منظر به تاریخ ایران، نشان می‌دهد که عمدتاً و شاید تنها، دو مدل اصلی و یک مدل فرعی برای نظم‌داده‌ایم: مدل میانه‌دانه و مدل سپاهی، مدل‌های اصلی پرکاربرد در جامعه ما بوده‌اند. حوزه‌های دینی و نظامی دو عرصه تشکیل جمعی بوده است. نظام بوروکراتیک و اداری، چه در راس، مثلاً در دربارها و چه در بدنه و در نهادهای اداری، نیز همواره یا آشفته و پراکنده و به قول معروف هر کی به هر کی بوده است که نمی‌توان نام نظم بر آن نهاد یا اقتداری مشابه نظم خشک و سلسله‌مراتبی نظامی داشته است. [. . .]

افکار

شنبه‌ها منتشر می‌شود

اندیشه برابری

کنترل اخلاقی و افکارسنجی

ناصر فکوهی، روزنامه سرمايه، ۱۴ تیرماه ۸۵ : حرکت جامعه‌مدرن از فردیت، سوژه و لیبرالیسم اقتصادی و سیاسی، مفهوم «افکار عمومی» را در آن به شدت برجسته کرده و به آن ارزشی شاید بتوان گفت تا

اندازه‌ای مبالغه‌آمیز می‌دهد. مبالغه‌آمیز از آن‌رو که آنچه افکار عمومی نامیده می‌شود، برخلاف سازوکارهای دموکراتیک(تصویبات، سیستم‌های نمایندگی و نهادهای قانونگذاری، اجرایی و قضایی) دارای ابهام بسیار بیشتر و قابلیت اندازه‌گیری بسیار کمتری است. البته این به آن معنا نیست که سازوکارهای دموکراتیک خدشه‌پذیر نبوده و قابل دستکاری نیستند. نمونه دموکراسی‌های صوری در جهان امروز به خصوص در کشورهای جهان سوم، اتفاقاً عکس این امر را نشان می‌دهد. اما این نکته را نیز نمی‌توان انکار کرد که هر اندازه جامعه در ارکان فرهنگی و اجتماعی خود توسعه بیشتری یابد، کمتر به چنین دستکاری‌هایی در سازوکارهای اصلی دموکراتیک خود امکان می‌دهد و لاقابل آنها را قابل وارسوی و خاطیان را قابل تعقیب می‌کند. اما چنین چیزی را به ندرت می‌توان درباره سازوکارهای نظرسنجی و اندازه‌گیری افکار عمومی بیان کرد. در اینجا آنچه بیش از هر چیز برجسته می‌نماید، پتانسیل بسیار بالای دستکاری و انحراف بخشیدن به نتایج این نظرسنجی‌ها (با اهداف مختلف) و از این راه تاثیرگذاری در جامعه و روابط آتی با حوزه قدرت است. با این اوصاف در آنچه به افکار عمومی مربوط می‌شود، موضوع باز هم روشن‌تر است. اما ابتدا باید گوینیم که بوردیو به دلیل اشرافی که در علوم اجتماعی بر هر دو گروه از روش‌های کمی ویکنی داشته و استفاده عموماً همزمانی که از این دو گروه روش‌ها در کارهای تحقیقاتی خود انجام می‌دهد، در موقعیت بسیار مناسبی برای نقد روش‌های نظرسنجی قرار دارد. در واقع، اغلب موسسات نظرسنجی در دفاع از خود در مقابل حمله‌ها، انتقادکنندگان را به ناشناسی یا الزامات و روش‌های دقیق ریاضی و کمی که مورد استفاده آنهاست، متهم می‌کنند. درحالی‌است که بوردیو دقیقاً از چنین اتهامی مبرا است زیرا نه تنها این روش‌ها را می‌شناسد، بلکه از آنها به صورت گسترده‌ای نیز در کتاب‌هایی چون تمایز (Distinction) و عشق هنر بهره‌بردار می‌گردد است. با این حال بوردیو در مقاله‌ای با عنوان «افکار عمومی وجود ندارد!» که در سال ۱۹۸۰ در کتاب مسائل جامعه‌شناسی (Question de sociologie) به انتشار رسیده است، در نقد پرمسان افکار عمومی و نظرسنجی بر این افکار بر شکندگی سه اصل موضوعه که مبنا و پایه این‌گونه نظرسنجی‌ها قرار می‌گیرند، تاکید می‌کند. نخستین اصلی که به نظر او در پایه و اساس توجیه‌کننده نظرسنجی‌ها قرار داده می‌شود، این است که اصولاً همه افراد دارای نظر هستند. درحالی‌که این پیش فرض به خودی خود چندان درست نیست: انسان‌ها در مورد همه چیز نظر ندارند و در مورد موضوعات مختلف دارای حساسیت یکسانی نیز نیستند. از این‌رو نمی‌توان مدعیان این نظرسنجی‌ها را قانع کرد. مثلاً در دربارها و چه در نهادهای اداری، نیز همواره یا آشفته و پراکنده و به قول معروف هر کی به هر کی بوده است که نمی‌توان نام نظم بر آن نهاد یا اقتداری مشابه نظم خشک و سلسله‌مراتبی نظامی داشته است. [. . .]

مقایسه کرد؟همین امر ما را به سوی اصل موضوعه دوم که باز هم اصلی غلط است، سوق می‌دهد و آن این است که

همه نظر‌های داده شده با هم دارای یک برابری ریاضی یا ارزش برابر هستند. بنابراین نظر‌ها در یک سطح قرار نمی‌گیرند. اصل دوم که به عنوان پیش فرض در نظرسنجی‌ها قرار می‌گیرد، این است که همه نظر‌ها دارای ارزش برابر هستند. به عبارت دیگر این فرض وجود دارد که ما دارای چیزی هستیم به نام «واحد نظری» که می‌توان آن را با واحدهای دیگر جمع زد و به قالب‌های بزرگ‌تر یا کوچک‌تری رسید. [. . .]

عبور از مدرنیته

فلسفه در زیست جهان ستیزه

چندی پیش مقاله‌ای از سیاوش جمادی در روزنامه کارگزاران منتشر شد که در آن طرح اندیشه‌های هایدگر در ایران را بررسی کرده بود. بخش کوتاهی از مقدمه این مقاله در زیر می‌آید: طرح و بررسی اندیشه‌های مارتین هایدگر در

ایران در دهه چهل هجری شمسی همزمان است با فرازی از جلد و چالش ضد‌هایدگری در آلمان دهه شصت میلادی. این جلد در آلمان البته تاژگی نداشت. همکار ی هایدگر با نازی‌ها در مقام ریاست دانشگاه فرایبورگ در سال ۱۹۳۳– سال پیروزی حزب ناسیونال‌سوسیالیسم هیتلر در آلمان– بعد از شکست آلمان در سال ۱۹۴۵ برای هایدگر به بهای ممنوعیت وی از تدریس و از سخنرانی در مجامع رسمی و دانشگاهی تمام شده بود. افزون بر آن چه در کمیته نازی‌زدایی متفقین که کارل یاسپرس نیز از شاهدان آن بود، و چه در میان روشنفکران اتهاماتی علیه هایدگر دهان به دهان گشته بود که تا دهه شصت هنوز گاه‌به‌گاه در فضایی از شک و ابهام هرمذ از نو مطرح می‌شدند. خطاهای غلوآمیز در ستایش هیتلر، صدور جواز کتنبوسازان و نصب پلاکاردهای ضدیهودی، ممنوع ساختن بهبودیان از ورود به کتابخانه، خودداری از پذیرش پایان‌نامه‌های دانشجویان یهودی و ترک مرآوده با یکی از صمیمی‌ترین دوستانش یعنی کارل یاسپرس به بهانه یهودی بودن همسرش گرترو شماری از این اتهامات بودند. بعدها در دهه هشتاداد دو کتابش از ویکتور-فراریاس (Victor Farias) و هوگوات (Hugo Ott) به ترتیب به نام‌های هایدگر و نازیسم و مارتین هایدگر: یک زندگی سیاسی منتشر شدند که با ذکر اسناد و مدارک بر اغلب این اتهامات صحه نهادند و حتی اتهامات دیگری را هم به آنها افزودند. و تا به امروز این جدل ادامه دارد و در چند وقت اغلب با انتشار کتابی تازه درباره پرونده سیاسی هایدگر مدتی شعله‌ور و سپس خاموش می‌گردد. هایدگر شخصاً ترجیح می‌داد در برابر این جنجال‌ها سکوت پیشه کند و در خلوت به کار فلسفی خویش ادامه دهد، اما زمانی که محکوم کردن هولوکاست و جنایت‌های هرا برای هر روشنفکری از واجبات محسوب می‌شد، سکوت هایدگر به جنجالی‌تازه علیه او دامن زد. این سکوت برای هیچ‌کس پذیرفتنی نبود؛ نه برای مخالفان سرسختش، نه برای وفادارترین دوستان و شاگردانش. فیلسوفان و روشنفکرانی که زیر نفوذ هایدگر بودند، آنان که به یاری هستی و زمان به اندیشه‌های تازه‌ای در فلسفه سیاسی، در کلام مسیحی، در نقد ادبی و حتی در روان‌شناسی رهیافته بودند و آنان که هستی و زمان را با شگفتی و حرمت صدقانه نقطه عطفی در تمام تاریخ فلسفه می‌دانستند، در عین حال این همه سکوت در برابر هولوکاست را به هیچ وجه بر استاد بزرگ نمی‌بخشوند. آنان استاد ی اسنادشان را علنر تقصیر نمی‌انگاشتند. برعکس تقصیر استاد از نگاه آنان درست از آن رو نابخشودنی بود که یک متفکر بزرگ دست‌قدرتی به تمام معنا تمامت خواهد و انسان ستیز را بوسیده بود. گوئی در ساحت فلسفه دیوزد در فرایبورگ بر دست اسکندر زمان بوسه زده بود. حتی در این باره مقالات و کتاب‌هایی نوشته شد. لویناس سکوت هایدگر را در مقاله‌ای تحت عنوان «گویا خرسند از وحشت» کاشف از روحی خشکیده‌قلندار کرد. بلاششو آن را «تقصیری جبران‌ناپذیر» نامید. دریدا آن را «به قدر خود فاجعه دیوسا» خواند. از منظر آنها جدا کردن شخصیت یک شمیمدان از کشفتایش پذیرفتنی بود، اما این تفکیک درباره فیلسوف به ویژه فیلسوفی که وضعیت انضمامی انسان از جمله مباحث مهم فلسفه‌اش بود، نمی‌توانست پرسش‌برانگیز نباشد و در عین ای همه به این بهانه این معترضان با تحلیل‌های درخشان هستی‌شناسانه استاد قهر نمی‌کردند. البته هایدگر کاملاً سکوت نکرده بود. او سه‌بار طوعاً و کرهاً سکوتش را شکست که امروزه وسیعاً شناخته و موسماً تفسیر شده‌اند. یک‌بار در اول دسامبر سال ۱۹۴۹ در خطابه‌ای تحت عنوان «Das Ge- stell کشاورزی صنعت تغذیه موتوریزه، تولید بسم هیدروژنی و ببلوکه کردن ملت‌ها (احتمالاً در اشاره به آلمان شرقی) را به لحاظ ذات و بنیاد با تولید اجساد در اتاق‌های‌گاز یکی کرد. بار دیگر در ۲۰ ژوئن ۱۹۵۲ دانشگاه یوتایش را به دیداری از نمایشگاه «سخن اسرابی جنگی» فراخواند تا ندای خاموش دوست را با گوش درون بشنوند و دنبال این اشاره که به بخشی از هستی و زمان بود، با نقل چه باشد آنچه گویندش تفکر (Was Heisst Denken) سخنش راپی گرفت. «تفکر نژادزی است؛ ما این‌همه تذکر یادمان چیزی است غیر از احضار زودگذر و فرار امپریری شده». بار سوم در ۲۰ ژانویه ۱۹۴۸ در پاسخ نامه‌ای از هربرت مارکوزه وقوع هولوکاست را پذیرفت و محکوم کرد. [. . .]

افزوده شده است. [. . .]

دغدغه سنت

زرقاویسم و ضدزرقاویسم

رسول جمع‌فریان، سایت بازتاب، ۱۷ تیرماه ۱۳۸۵ : حوادث یکی دو سال اخیر در عراق، از جمله در درگیر شدن القاعده عراق با شیعیان، به ضمیمه حدیث کتاب‌نشای بی‌شماری که در عربستان سعودی، مصر، اردن و

پاکستان در رد بر شیعه نوشته می‌شود، و نیز سایت‌های فراوانی که حملات بسیار شدیدی به تشیع دارند، همگی شرایط دشواری را برای شیعیان پدیدآورده است. می‌توان پذیرفت که برخی از این اقدامات پیش از این هم سابقه داشت، اما اقدامات تندی که در عراق صورت گرفته و در آن‌ها، حمله وحشیانه‌ای که به اتویوس حامل زائران ایرانی در کوفه رخ داد، نشان از آن دارد که دشمن تلاش می‌کند تا شیعیان و به خصوص ایران را در میدان مبارزه‌ای بکشدانه که آینده آن مبهم و تاریک است. چهار سخنرانی زرقاوی در سال جاری، با عنوان «هل اتاک حدیث‌الرافضة» نشان می‌دهد که القاعده عراق برنامه عریض و طویل برای مبارزه با شیعه داشته (و شاید دارد) و زرقاوی با حمایت فکری و از میثاقن افراطی سنی، می‌کوشید تا توجیه قهیی و شکری برای این سیاست تکفیری خود نسبت به شیعه ارائه دهد. در سراسر این چهار سخنرانی در اثبات کفر شیعه سخن گفته شده و وی با ربط و یاسی که به هم یافته است، تلاش کرده تا زمینه را برای تهاجم وسیع‌تر علیه شیعه فراهم کند. جوانان افراطی سنی که هوس مبارزه و اسلحه دارند، نقش بسیار زیادی دارد. البته مورد عراق یک ویژگی خاص دارد که آن این‌که به هر حال، شیعه پس از قرن‌ها دوری از حکومت، آن‌هم تحت فشار دولت عثمانی و بعدها صدام، توانسته است سهمی برای خود در دولت جدید به دست آورد. آشکار است که این روند برای سنیان افراطی قابل تحمل نیست و آنان به ناطق خواستار آن هستند که با وجود همه دست‌آورد و پراکندگی شیعه این کشور حاکم باشند. آن هم از نوع حکومت صدام که کارش جز قتل عام شیعیان چیزی نبود و القاعده امروز عراق هم، همان تجربه را نشان می‌دهد. بنابراین، مورد عراق، منهای جنبه‌های مذهبی، به یک سابقه قومی هم بازمی‌گردد و اختصاص به آن کشور ندارد. شیعیان و کشت و کشتار به راه می‌اندازد. دیدیم که آن اقدامات، حتی جناحی از حماس را هم فریب داده و وادار به اقدامی ناشایست در قبال زرقاوی کرد که البته مورد اعتراض جدی ایران و گروه‌های مذهبی و خارجی برایشان حماس مجبور به عقب‌نشینی شد. اکنون پرسشی که مهم است این‌که شیعیان چه سیاستی در قبال این روند رو به رشد تبلیغات و اقدامات ضد شیعه باید داشته باشند؟ بدون تردید هر نوع اقدام تحریک‌آمیزی از سوی شیعیان، می‌تواند آنان را در دامی که دشمنان داخلی و خارجی برایشان گسترده‌اند بیندازد و شرایطی را پدید آورد که تا قرن‌ها کسی نخواهد توانست از پیامدهای آن جلوگیری کند. در چنین شرایطی مهم آن است که شیعیان، نه تنها در برابر این قبیل اقدامات صوری استند، بلکه همان سیاست گذشته‌ها را برای زمینه‌سازی وحدت با سنیان غیرافراطی دنبال کرده و بر شدت آن بیفزایند. بدون تردید، بسیاری از سنیان فریخته از این قبیل اقدامات خشن متفر هستند و در پا زود بر تعداد این جماعت افزوده خواهد شد و افراطی‌ها هیش از پیش پایگاهشان را از دست خواهند داد. هرچند خیانت‌های آمریکا و ادامه یافتن آن، همیشه زمینه را برای رشد توریسم مذهبی فراهم کرده و می‌کند. نگرانی عمده از آن است که رفتارهای افراطی طرف مقابل، در این سو‌واکنش مشابه پدید آورد و در نهایت کار را دشوارتر کند. چنین رفتاری هیچ‌رو به مصلحت اسلام نیست و تنها و تنها فضای نامنی را پدید می‌آورد که بیشترین بهره را غرب از آن خواهد برد و به بهانه آن نیز وهای آمریکایی مدت بیشتری را در عراق خواهند ماند. روشن است که آنان در پی منافع خویش هستند و دست به هر اقدامی، از جمله تحریک به ایجاد اختلافات مذهبی، اگر برای آنان مطلوب باشد، خواهد زد و نگران هزینه آن هم نخواهند بود. آنچه اهمیت دارد این است که شیعیان و در رأس آنان جمهوری اسلامی می‌بایست سیاست‌های وحدت‌گرایانه خود را توسعه دهد و زمینه را برای هموار شدن راه وحدت میان امت‌های اسلامی بیشتر کند. متأسفانه طی سال‌های اخیر این فعالیت‌ها کاهش یافته و به‌عکس بر اقدامات تفرقه‌انگیز افزوده شده است. [. . .]

فرابخوان بهترین شعار

« ۷ تا ۱۳ مرداد هفته انتقال خون گرامیباد »

سازمان انتقال خون ایران در نظر دارد به مناسبت ۹ مرداد روز اهدای خون، و بزرگداشت هفته انتقال خون مسابقه‌ای تحت عنوان زیباترین شعار برگزار نماید .

مضمون شعار می بایست در زمینه اهدای خون و نجات جان نیازمندان به این ماده حیاتی باشد .

شرکت کنندگان در مسابقه می توانند شعار و یا پیام های کوتاه خود را تا پایان مرداد ماه ۸۵ به آدرس : بزرگراه همت ، جنب برج میلاد، سازمان انتقال خون ایران ، اداره روابط عمومی و امور بین الملل ارسال نمایند .

از بین شعارهای ارسالی به ۱۰ شعار برگزیده جوایز ارزنده ای اهدا خواهد گردید.

روابط عمومی و امور بین الملل سازمان انتقال خون ایران

سال سوم ■ شماره ۸۰۸ شوق